

კონკურენცია – ეკონომიკის სრულყოფის სტიმული

ნანი მამფორია
სტუ-ს დოქტორანტი

კაცობრიობის განვითარების ისტორიაში უდიდეს როლს ასრულებდა და ასრულებს კონკურენცია. ინდივიდებს, საოჯახო მეურნეობებს, ფირმებს, სახელმწიფოებს, სახელმწიფოთა ჯგუფებს შორის კონკურენცია არის პროგრესის საფუძველი. საბჭოთა კავშირის დაშლამ, კომუნიზმის, როგორც უტოპიური იდეოლოგიის დასაბამად და შერეული ეკონომიკური სისტემის მქონე ქვეყნების გამარჯვებამ ამ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, იდეოლოგიურ ბრძოლაში, დასაბამი მისცა კაცობრიობის განვითარების ახალ საფეხურს. გლობალიზაცია კიდევ უფრო ამწვავებს კონკურენციას, მაგრამ უკვე სხვა საფუძველზე. სახელმწიფოთა ჯგუფებს შორის კონკურენციის სიმძიმის ცენტრი გადადის ეკონომიკურტექნოლოგიურ სფეროში, რაც პოლიტიკური კონკურენციის საფუძველს წარმოადგენს და სხვა განზომილებას იძენს მსოფლიო ეკონომიკის რეგიონალიზაციის ფონზე.

ქვეყნის საგარეო ვაჭრობის კონკურენტუნარიანობა, მისი ეკონომიკის მსოფლიო სამეურნეო ურთიერთობებში ჩართულობის დონე სახელმწიფოს საერთო კონკურენტუნარიანობის ერთ-ერთ ხშირად გამოყენებად ინდიკატორს წარმოადგენს. თავის მხრივ, საგარეო ვაჭრობა ტრადიციულად მიეკუთვნება მყარი ეკონომიკური ზრდისა და ეროვნული ეკონომიკის განვითარების ერთ-ერთ ძირითად ფაქტორს. არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ გახსნილობის მაღალი დონე საქართველოს ეკონომიკას ხდის მსოფლიო ბაზრებზე მომხდარ ცვლილებებზე დამოკიდებულს, ამიტომ, ქვეყნებისათვის დიდ მნიშვნელობას იძენს ისეთი პოლიტიკის ფორმირება, რომელიც მიმართულია შიდა და გარე ბაზრებზე ეროვნული მწარმოებლების კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისაკენ. რადგან, კონკურენცია ყოველთვის გულისხმობს შედარებას, უპირველეს ყოვლისა, საუბარია მაღალხარისხიანი პროდუქტის წარმოების შესაძლებლობაზე. შედარებითი უპირატესობები არ არის სტატიკური მაჩვენებელი: ზოგიერთი მათგანი დროთა განმავლობაში სუსტდება და შეიძლება გაიხარჯოს, ხოლო სხვები კი შეიძლება იქნეს მოპოვებული. ნებისმიერი ქვეყნისათვის ძალზედ აქტუალურია შედარებითი უპირატესობების ცვლილებების დინამიკის ანალიზი, რაც განვითარების განსაზღვრული სტრატეგიის შემუშავების საშუალებას იძლევა.

ბის საშუალებას იძლევა.

საქართველოში ბოლო წლებში ბიზნესის მარეგულირებელი კანონმდებლობის გარკვეული რეფორმები ტარდება. ისინი ეხება უფრო პრობლემურ სფეროებს დაბეგვრა, ფასწარმოქმნა და ა. შ. მიუხედავად იმისა, რომ გატარებული რეფორმები ქვეყანაში ბიზნესის რეგულირების სისტემას არსებითად არ ცვლის, ისინი ბიზნესგარემოს გაუმჯობესებას განაპირობებს. თუ ქვეყანაში გაგრძელდება ბიზნესგარემოს ლიბერალიზაციის კურსი, საქართველო შეძლებს მსოფლიო სასაქონლო და უცხოური ინვესტიციების ბაზრებზე საკუთარი კონკურენტული პოზიციების გაუმჯობესებას.

საქართველო უნდა გახდეს კონკურენტუნარიანი ქვეყანა ეს არის ყველაზე უფრო ხშირად განმეორებადი მოწოდება, რომლის მოსმენაც გვიწევს სხვადასხვა მაღალი ეშელონების პირთა გამოსვლებიდან. საქართველოს რეგიონული ეკონომიკური განვითარება და ჩვენი რეგიონების კონკურენტუნარიანობის ამაღლება ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პრობლემაა საქართველოსათვის, რადგან სხვაგვარად ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტის მკვეთრი ზრდა უახლეს წლებში, ალბათ, ძნელად მისაღწევია იქნება. ქვეყნის კონკურენტუნარიანობა დამოკიდებულია, უწინარეს ყოვლისა, იმაზე, თუ რამდენად ნაყოფიერად იყენებს იგი ეროვნულ ბუნებრივ, შრომით, მატერიალურ და საფინანსო რესურსებს. ამავე დროს, ნებისმიერი კონკურენცია, გარკვეულწილად ეკონომიკის სრულყოფის სტიმულს წარმოადგენს. საქართველოს თავისი გეოპოლიტიკური მდებარეობის (ევროპაკავკასიაზიის სატრანსპორტო დერეფანი, ე. წ. ტრასეკა თბილისიბაქოჯეიჰანის ნავთობსადენი) გამო, სტრატეგიული და ეკონომიკურად მომგებიანი სვლა, რამდენიმე შეუძლია გააკეთოს, რაც რადიკალურად შეცვლის და აამაღლებს მის ადგილს მსოფლიო თანამეგობრობაში და გადაწყვეტილად განამტკიცებს ქვეყნის ეკონომიკურ პოტენციალს. ეს კი საკმარისი იქნება გლობალიზაციის პროცესში საკუთარი ხელწერის შესაქმნელად და გავლენის სფეროების მოსაპოვებლად.

ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის ოპტიმალურ მაჩვენებლად (მ. პორტერი) მიიჩნევენ მწარმოებლურობას. იგი ფასდება როგორც ქვეყანაში ერთ სულ მოსახლეზე წარმოებული პროდუქტი და მომსახურება და განსაზღვრავს მოსახლეობის კეთილდღეობას. სწორედ ამას უნდა ემსახუროდეს ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის ამაღლების პოლიტიკა. მწარმოებლურობა მჭიდროდაა დაკავშირებული ისეთ პარამეტრებთან, როგორიცაა ექსპორტისა და იმპორტის მოცულობა და სტრუქტურა, ეკონომიკაში შიდა ინვესტიციების მოცულობა, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები და საზღვარგარეთ ინვესტიციების სტრუქტურა. ერთის მხრივ, ისინი აჩვენებენ ქვეყნის მწარმოებლურობაზე უშუალო მოქმედებას, ხოლო მეორეს მხრივ თვითონ შეიძლება იყვნენ კონკურენტუნარიანობის მაჩვენებლები. მაგალითად, ექსპორტი გვიჩვენებს რა დონეზე და რა სეგმენტზე არის ეროვნული პროდუქტები შიდა ბაზრებზე. იმპორტის სტრუქტურა დამოკიდებულია ქვეყანაში გამოყენებულ ტექნოლოგიებზე, მაგრამ ამავედროულად განსაზღვრავს წარმოების განვითარების მიმართულებას.

შიდა ინვესტიციები ასახავს არსებულ ეკონომიკურ პირობებში მოქმედი ბიზნესის განვითარების მზადყოფნას, ხოლო უცხოური ინვესტიციები მოწმობს უცხოური ინვესტორების სურვილს გამოიყენონ ქვეყნის მიერ შემოთავაზებული კონკურენტული უპირატესობები.

დღეისათვის საზოგადოების ნაწილი იზიარებს მოსაზრებას, რომ საბაზრო ეკონომიკა შეიძლება ააშენო, ხოლო ეკონომიკური კონკურენცია განავითარო. სინამდვილეში კი საბაზრო ეკონომიკა არის ისტორიული და სოციალურეკონომიკური პროცესების ბუნებრივი შედეგი. ეს არის ახალი აზროვნება, ახალი ფსიქოლოგია, ფასეულობათა სხვა სისტემა. მეოცე საუკუნის კლასიკოსი ეკონომისტები ფრიდრიხ ჰაიეკი და ვალტერ ოიკენი ამტკიცებდნენ, რომ არსებობს მეცნიერება კონკურენციის შესახებ, რომ კონკურენცია არ არის ეკონომიკური ქაოსი, არამედ წესრიგია.

კონკურენტუნარიანობის საკითხი მთელ მსოფლიოში და მათ შორის საქართველოშიც, განსაკუთრებულ აქტუალურობას იძენს. ის შემდეგი გარემოებებით არის განპირობებული: გლობალური კონკურენტუნარიანობის საკითხს იკვლევენ საერთაშორისო ორგანიზაციები მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმი, მსოფლიო ბანკი, განვითარებისა და მენეჯმენტის საერთაშორისო ინსტიტუტი, პარვარდის უნივერსიტეტთან არსებული სტრატეგიისა და კონკურენ-

ტუნარიანობის ინსტიტუტი. ამ ორგანიზაციები-სადმი საზოგადოების ნდობის ფაქტორი დღითი დღე იზრდება იმ მარტივი მიზეზის გამო, რომ მათ მიერ გაკეთებული დასკვნები რეალურ ინფორმაციას ეფუძნება (პოლიტიკაში, ეკონომიკასა და სოციალურ სფეროში), საიმედოობის მაღალი ხარისხით გამოირჩევა, სარეკომენდაციო ხასიათს ატარებს და მას ეროვნული სახელმწიფოები ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავების პროცესში წარმატებით იყენებენ.

მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის ანგარიშში აჩვენებს, რომ ლიბერალიზაცია და ბიზნესისთვის ხელსაყრელი გარემოს შექმნა ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისთვის აუცილებელი, მაგრამ არასაკმარისი პირობაა. ამის მიზეზია ძველი, ანტისაბაზრო ინსტიტუტები, რომელთა დემონტაჟიც აუცილებელია და მათ ნაცვლად ახალი, ეფექტიანი მმართველობისთვის ხელსაყრელი ინსტიტუტები უნდა შეიქმნას.

კვლევა აჩვენებს, რომ ტექნოლოგიური მზაობის, ბაზრის ზომის, ბიზნესის ტექნოლოგიური განვითარებისა და ინოვაციის კუთხით, საქართველოს გლობალური კონკურენციის არენაზე, უპირატესობანი არ აქვს. მეორე მხრივ, ყველა ეს პრობლემური სფერო ერთმანეთს უკავშირდება და მათი გაუმჯობესება შესაძლებელია, თუ საქართველო ბაზარს კიდევ უფრო გააფართოებს. ადგილობრივი ბაზრის ინვესტორებისთვის გახსნით ქვეყანა მიიღებს არა მხოლოდ მეტ კაპიტალს, არამედ მათ გამოცდილებას, ტექნოლოგიებში გაცნობიერებულობას, რაც მომავალში ინოვაციისა და მზარდი კონკურენტუნარიანობის საწინდარი შეიძლება გახდეს.

ქვეყნის განვითარების ტემპი დამოკიდებულია უპირველესად გარე ფაქტორებზე: საგარეო ვალზე, იმპორტის სტრუქტურასა და ფასებზე და მათ მიერ განპირობებულ ფისკალურ ეფექტზე, ასევე დოლარის კურსზე. მოსახლეობის დასაქმებისა და შემოსავლების დონე (შესაბამისად, ცხოვრების დონე) არსებითად დაკავშირებულია ამ ფაქტორებთან. აქედან გამომდინარე, საინვესტიციო პროცესში სახელმწიფოს მონაწილეობა მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს დასაქმების ზრდას, მოსახლეობის შემოსავლებისა და ბიუჯეტის სტაბილურობას და შეამცირებს ქვეყნის ეკონომიკის დამოკიდებულებას გარე ფაქტორების გავლენისაგან.

თავისი პოტენციალით საქართველო შეიძლება გამოჩნეული ადგილი დაიმკვიდროს მსოფლიო თანამეგობრობაში. იგი უნდა წარმოვიდგინოთ, როგორც ევროკავშირში გაერთიანებული, მისი თანასწორუფლებიანი და ღირსეული წევრი ქვეყანა, რაც მდგრადი და უსა-

ფრთხი განვითარების პირობებს შეუქმნის მას. ჩამოყალიბდება სოციალურეკონომიკური წონასწორობა, როგორც ევოლუციური განვითარების მტკიცე გარანტი. საქართველოს გააჩნია სათანადო საბაზო რესურსები, რათა თანამედროვე გლობალიზაციის პირობებში მონახოს თავისი ისტორიული ადგილი და შეასრულოს რეგიონში ლიდერის როლი, როგორც ძლიერ კულტურულ ტრადიციებზე ორიენტირებულმა ქვეყანამ. იმ თვალსაზრისით, თუ რა მოაქვს თავსმოხვეულ გლობალიზაციას (კორპორაცი-

ულ ნიველირებას), ამასთან დამოკიდებულებაში ქვეყანას უნდა გააჩნდეს გამოკვეთილი, ერთმნიშვნელოვანი ანტიგლობალიზტური სახელმწიფოებრივი კურსი.

საქართველოსთვის უპირატესი მნიშვნელობა ენიჭება ისეთი ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმირებას და განხორციელებას, რომელიც ეკონომიკის მდგრადი განვითარების საშუალებას მოგვცემს, რომლის საბოლოო მიზანიც არის აღდგენილი და სიცოცხლისუნარიანი ქართული ეკონომიკის შექმნა.

ბამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს სოციალურეკონომიკური მდგომარეობა. საქართველოს სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტი, თბ., 2010.
2. თბილისის ეკონომიკურ ურთიერთობათა სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო შრომების კრებული, თბ., 2008
3. იაკობიძე დ. გლობალური დინამიზმის ქართული სინამდვილე, თბ., 2011
4. საქართველოს ეკონომიკის და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მასალები.
5. <http://slovari.yandex.ru/dict/krugosvet/article/>
6. <http://www.parliament.gh/docs/uploads/Free%20zones%20Act%2050/pdf>
7. <http://www.economy.gov.ge>
8. <http://doingbusiness.orghttp://www.mes.gov.ge/>

КОНКУРЕНЦИЯ - СТИМУЛ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ

ნანი მამფორია - დოქორანტი ГТУ

Значительным условием для включения Грузии в мировую экономику является интегрирование в мировую глобальную конкуренцию.

Активирование внешних экономических связей поможет модернизации экономики Грузии, выработки стратегии и мероприятий для поддержки перспективных отраслей импортозамещающего производства.

Необходимо повысить уровень конкурентности на мировом рынке, опираясь на отрасли и производства, которые имеют для этого соответствующие предпосылки.